

M5 Lahmuse – linna keskväljakult 11,7 km



Taevere

Tallinna tänav – Lasketiiru – Ruusi tee – Päraküla – Mäeotsa – Taevere – Paasioja – Lahmuse – Mähkküla – Pärnu tänav



		<p>Mine mööda Tallinna tänavat, möödud apteegist.</p> <p><i>Hoone Tallinna tn 10 on ehitatud 1911, enne sõda töötas siin riidekauplus. Nõukogude aja algul oli hoones kultuurikaupade kauplus ja juuksur, 1962 ehitati maja ümber korteriteks. Praegu töötab majas linna ainuke apteek.</i></p>
0,3	0,3	<p>Kui jõuad koolihooneni, pööra juurdeehituse nurgal vasakule. Juurdeehituses töötavad kooli algklassid.</p> <p><i>Suure-Jaanis on kool olnud 1688. aastast. Tuntumad koolmeistrid olid Joosep</i></p>

		<p><i>Kapp (1833–94), helilooja Artur Kapi isa, kes tuli Suure-Jaani 1853, ja naiivkunsti viljeleja Paul Kondas (1900–85), kes töötas Suure-Jaani koolis aastatel 1925–41. Keskkool alustas 1945. Kool on asunud linnas erinevates hoonetes – kaks puithoonet J. Köleri tänaval, praegune renoveeritud noortekeskus Nurme tänaval ja Kondase maja Ilmatari tänaval. Praegusesse hoonesse kolis kool 1961, juurdeehitus valmis 2005.</i></p> <p><i>Oled Vambola tänaval. Vambola oli fregatt, mis võttis osa Eesti Vabadussõjast 1918–20.</i></p>
0,15	0,45	Pööra paremale Lembitu puiesteele.
0,25	0,7	Ristteel pööra vasakule Lasketiiru tänavale.
0,3	1,0	Varsti pööra paremale Ruusi teele.
0,4	1,4	<p>Mine mööda vabrikuhoonetest.</p> <p><i>1993 asutatud Eesti Hõvelliist on piirkonna suurim ettevõtte, mis annab tööd 151 inimesele. Toodetakse viimistletud ja viimistlemata männi- ja tammepuust profiilliiste, lävepakke, punnlaudu ja käsipuid. Ettevõtte kuulub Rootsi firmale Pomona-Gruppen AB.</i></p>
0,1	1,5	Mine mööda rada ja möödu tiikidest, kuni jõuad Väandra maanteeeni.
0,1	1,6	Ületa tänav ja mine edasi mööda põlluäärset rada.
0,3	1,9	Raja lõpus pööra vasakule väikesele asfaltteele (Taevere tee).
2,9	4,8	<p>Tee muutub peagi kruusaseks. Kui jõuad ristteele, pööra vasakule. Tee laskub laugelt mäeseljakult alla (langus 70 m).</p> <p><i>Aegade jooksul on Suure-Jaani ümbruse põldudele tekkinud suured kivihunnukud: minevikus puhastasid talumehed oma põlde kividest, et paremini künda ja äestada.</i></p>
1,5	6,3	Pööra esimesel teel vasakule. Tee viib Lahmusele.
1,3	7,6	<p>Kui jõuad ristmikule ja näed kupliga endisi kolhoosihooneid, pööra paremale.</p> <p><i>Veski töötas algselt lina- ja villaveskina. Teise maailmasõja alguses küüditati veski omanik Siberisse ja veskis hakati jahvatama jahu. Jahu osutus sõjapäevil nii vajalikuks, et möldreid ei võetud isegi sõjaväkke. Jätkus villatöötlemine. Ka kasutatud ja kulunud villased riided kraasiti ja kedrati uuesti lõngaks. Rasked ajad!</i></p> <p><i>Pärast Teist Maailmasõda ja perede Siberisse küüditamist 1949. aastal olid paljud kohalikud talud tühjad. Alles jäänud majapidamistest moodustati 1950 Lahmuse sovhoos. Riigimajand orienteerus aiandusele, mesindusele ja seemnekasvatusele. Väiksemate ümberkaudsete majanditega liitumisel lisandusid teravilja- ja karjakasvatus. Veski jahvatas endiselt sovhoosi ja sovhoosnike viljast jahu.</i></p> <p><i>Sovhooside-kolhooside lagunedes 1990. aastate algul jätkus Lahmuse veskis töö. Veski jäi seisma alles 2003, kuna kohalik nõudlus jahu järele oli praktiliselt lõppenud. Sisseseade jahuveski hoones on alles ja töökorras. Juunis 2013 Suure-Jaani muusikafestivali ajal kanti veskis ette Fr. Schuberti vokaaltsükkel Ilus möldrineiu, hoone oli kuulajatest tulvil. Veskihoone on restaureeritud.</i></p> <p><i>Lõhavere ojale on paisutatud maaliline järv, mis puhastati aastal 2008.</i></p>
0,2	7,8	Kui oled veski juures, mine üle silla ja vahetult pärast silda pööra vasakule järve kaldale.

0,15	7,95	Mine munakivisillutisega rinnakust üles Lahmuse mõisa peahoone juurde.
0,05	8,0	<p>Mine üles astmetest ja hoia vasakule, seisad mõisahoones ees.</p> <p><i>Lahmuse mõis pärineb Poola ajast, 16. sajandi lõpust. Mõisa asutaja oli Alexander Trojanowski, kuid varsti sai valduse teine Poola perekond – Von Bock. Von Bockidel oli mitmeid valdusi Viljandimaa lõunaosas. Mõisa praegune peahoone ja park pärineb 19. sajandi keskelt. On teada, et Lahmuse mõis oli suhteliselt väike: siin oli ametis 37 teenijat. Mõisa toodangust oli kõige tuntum Šveitsi juust, mida eksporditi Peterburgi ja Moskvasse. Mõisal oli kaks juustuhoidlat (keldrit). Legendi järgi viis Lahmuse mõisast maa-alune käik Suure-Jaani, käigu uuristamise eesmärk pole aga päris selge.</i></p> <p><i>1919. aasta maareformiga mõisad võõrandati. Mõisamaa jagati kohalikele talupoegadele ja peahoones avati kool. 1943 evakueeriti Lahmuse mõisa Tallinna Konservatoorium. Nõukogude ajal asus Lahmuse mõisas algul tavakool, hiljem abikool õpiraskustega lastele. Praegu on mõisakompleks suures osas Norra finantsabiga restaureeritud. Mõisas asuv kool õpetab toimetulekuõpet ja lihtsustatud õppekava vajavaid lapsi. Avatud on töötoad ja töötab massöör.</i></p> <p><i>Mõisahoones tagant voolab läbi Lõhavere oja. Järves on külmad allikad, ettevaatust ujumisel!</i></p>
0,1	8,1	Mine autoparklasse ja pööra vasakule puudealusele asfaltteele.
0,2	8,3	<p>Ületa suur Viljandi-Vändra maantee ja mine kruusateele.</p> <p><i>Siin võid suveõhtuti põldudel kuulda rukkirääku.</i></p>
1,1	9,4	<p>Ristmikul pööra vasakule endiste kolhoosihoonete suunas.</p> <p><i>Suured kokkukukkuvad hooned kuulusid Lahmuse sovhoosile. Sageli sellistele suurtele ja robustsetele ehitistele uuemal ajal raske kasutust leida, ka nende äravedamine on kulukas. Nii need aegunud betoonhooned 'ilustavad' meie maastikupilti.</i></p>
0,9	10,3	Kui tee pöörab vasakule, mine mööda paremat haru Rimmi tee.
0,7	11,0	Pööra paremale Pärnu tänavale ja mine linna keskväljakule (11,7).